

Revolucionārs spriedums jautājumā par datorprogrammu otrreizēju pārdošanu

Jurists Andris Tauriņš, Sorainen

Trešdiena, 2012. gada 8. augusts 08:03 | Komentāri: (11)

2012. gada 3.jūlijā Eiropas Savienības tiesa (EST) pasludināja revolucionāru spriedumu jautājumā par datorprogrammu otrreizēju pārdošanu.

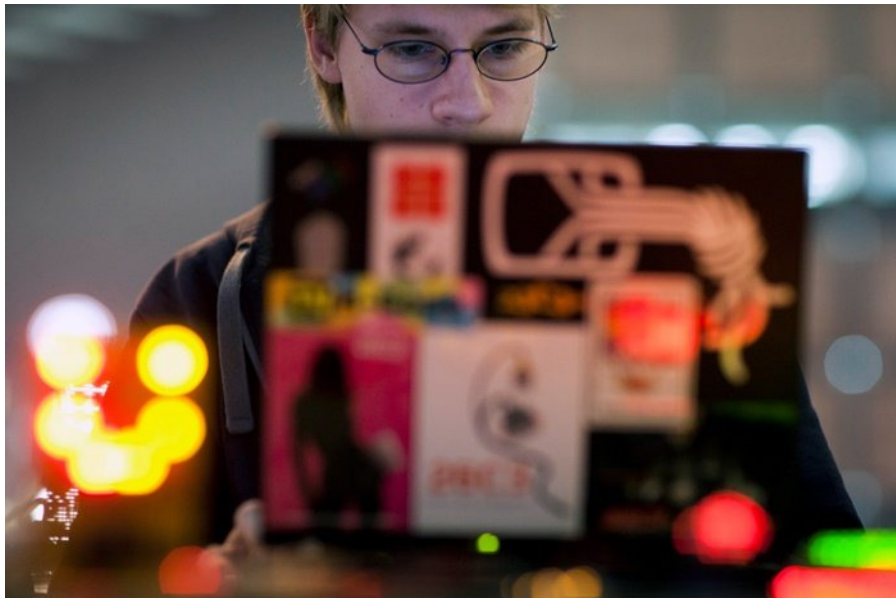

Foto: Scanpix/Reuters

Spriedums bija negaidīti sāpīgs trieciens datorprogrammu izstrādātājiem. Īsumā EST apstiprināja, ka datorprogrammu pircēji ir tiesīgi veikt lietotu datorprogrammu tālāku pārdošanu. Līdz šim tika uzskatīts, ka datorprogrammas lietotājs «nopirka» tiesības lietot. Taču minētais spriedums nepārprotami norāda, ka datorprogrammas lietotājs iegūst īpašuma tiesības uz datorprogrammas kopiju. Šī atziņa radījusi virkni neskaidrību akadēmiskajās aprindās, kas šeit plašāk netiks apskatīts.

Minētā lieta tika skatīta saistībā ar strīdu starp datorprogrammu ražotāju «Oracle» un Vācijas kompāniju «UsedSoft». «UsedSoft» biznesa modelis ir iegādāties lietotas datorprogrammu licences un pārdot tās tālāk. Līdzīgi «UsedSoft» rīkojās arī ar «Oracle» produktu licencēm. «UsedSoft» klienti, iegādājoties šīs «lietotās» licences, varēja lejupielādēt datorprogrammas no «Oracle» interneta vietnes.

«Oracle» iebilda pret šādu rīcību un vērsās Vācijas tiesā. «Oracle» uzskatīja, ka «UsedSoft» ir pārkāpusi «Oracle» ekskluzīvās tiesības uz datorprogrammu izplatīšanu. Vācijas tiesa lūdza EST sniegt interpretāciju vairākiem ES tiesību jautājumiem.

Centrālais jautājums bija, vai datorprogrammas pārdevējiem (izstrādātājiem) izbeidzas tiesības kontrolēt datorprogrammas izplatīšanu līdz ar tās pirmreizējo pārdošanu. Jautājums ir aktuāls, jo minētajā lietā «sadūrās» divas svarīgas ES tiesības. Pirmā tiesība – autortiesību īpašnieku ekskluzīvas tiesības atļaut datorprogrammu izplatīšanu un kopēšanu. Otra tiesība – brīva preču kustība. Vienkāršiem vārdiem, ja prece ir likumīgi nonākusi ES tirgū, tās sākotnējais īpašnieks nevar iebilst turpmākai preces izplatīšanai.

EST norādīja, ka termins «pārdošana» Direktīvas 2009/24 (Datorprogrammu direktīva) kontekstā jātulko plaši. Tam jāietver visi tirdzniecības veidi, «kam raksturīga datorprogrammas kopijas lietošanas tiesību piešķiršana uz neierobežotu laiku par cenas samaksu, kas ļauj tiesību īpašniekam saņemt atlīdzību, kura atbilst tam piederošā darba kopijas ekonomiskajai vērtībai». Tātad tas ietvertu arī licences līgumus, proti, līgumus, kas nodod lietošanas tiesības.

Neskatoties uz to, ka «lietotu» datorprogrammu licenču pārdošana ir likumīga, EST norādīja arī uz ierobežojumiem. Piemēram, kopijas īpašnieks nav tiesīgs atsavināt tikai daļu no tiesībām (piemēram, atsavināt desmit no lejupielādētajām 20 licencēm). Taču svarīgākais ierobežojums: tālākpārdošanas brīdī pārdevējam jāiznīcina jeb jāpadara par nelietojamu savu kopiju.

Ko šis spriedums nozīmē parastajiem lietotājiem? Pirmkārt, jāuzsver, ka EST interpretācija ir saistoša dalībvalstu tiesām. Tas nozīmē, ka Latvijas tiesām, piemērojot Autortiesību likumu un skatot jautājumu par «lietotu» datorprogrammu tirdzniecību, būs jāievēro minētā sprieduma atziņas. Tas pats arī attiecas uz tiesībsargājošajām iestādēm, kas piemēro likumu un pārbauda, vai personu rīcībā ir likumīgas datorprogrammas.

Vienlaikus jāatceras, ka tālākpārdošana ir atzīstama par likumīgu tikai tad, ja tā atbilst minētajā spriedumā izklāstītajiem apstākļiem. Svarīgākais priekšnoteikums ir, ka īpašumā esošā licence iegūta «uz neierobežotu laiku». Tātad licences, kuras izsniegtas uz noteiktu termiņu, un kurām ir atjaunošanas maksa, nedrīkst pārdot tālāk.

Kā jau minēts, spriedums attiecas uz aizliegumu ierobežot datorprogrammu tirdzniecību. Tādēļ tas neattiecos, piemēram, lietotu e-grāmatu tirdzniecību. Tās arī turpmāk nevarēs tālāk pārdot bez tiesību īpašnieka atļaujas. Datorprogrammas konkrētajā gadījumā ir izņēmums no vispārējās autortiesību aizsardzības.

Tomēr, noprotams, spriedums dod lietotājiem tiesības pārinstalēt datorprogrammas no viena datora uz otru (šāds aizliegums pastāv daudzās licencēs). Būtu neloģiski, ja lietotājs varētu pārdot datorprogrammu citai personai, taču pats to nevarētu izmantot. Tas būtu pretrunā ar īpašuma tiesībām iegūt visus iespējamus labumus no īpašuma. Tikai jāatceras, ka pārinstalējot uz jauno datoru, datorprogramma no vecā datora dzēšama.

Saprotams, ka datorprogrammu industrija mēģinās aizstāvēt savas intereses. Varētu prognozēt, ka arvien vairāk tiks izmantoti tā dēvētie mākoņskaitļošanas pakalpojumi programmatūru izplatīšanai. Tādā veidā netiks veidotas datorprogrammu kopijas, kas atņems iespēju iegūt īpašuma tiesības uz kopiju. Varētu sagaidīt, ka arvien vairāk tiks izplatītas terminētas datorprogrammas. Iespējams, varētu sagaidīt, ka programmām tiks paredzēti dažādi tehniski ierobežojumi, kā tas ir, piemēram, e-grāmatām (fiziski piesaistīta vienai ierīcei).